

Sıra Numarası : 30

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE İSVİÇRE FEDERAL HÜKÜMETİ ARASINDA MÜNAKİT İKAMET MUKAVELENAMESİNİN TASDİKİ HAKKINDA 1/51 NUMARALI KANUN LÂYİHASI VE HARİCIYE ENCÜMENİ MAZBATASI

Türkiye Cumhuriyeti
Başvekâlet
Muamelât Müdiriyeti
Adet
6/5299

Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine
Hükümetimizle İsviçre Federal Hükümeti arasında mün'akit ikamet mukavelenamesinin tasdiki hakkında Hariciye Vekâleti Celilesince tanzim edilen ve İcra Vekilleri Heyetinin 4 Kânunuevvel 1927 tarihli içtimasında tezekkür ve Meclisi Âliye arzı tasvip olunan kanun lâyihası ile esbabı mucibe mazbatasının musaddak sureti leffen takdim olunmuştur.

Muktezasının ifasına ve neticesinin iş'arına müsaade buyurulmasını rica eylerim efendim.

Başvekil
İsmet

Esbabı Mucibe

Bir taraftan Türkiye Cumhuriyeti tebaa ve eşhası hukukiyesinin diğer taraftan İsviçre Federal Hükümeti tebaa ve eşhası hukukiyesinin müteakiben tarafeyn memleketlerindeki şeraiti ikamet ve faaliyetleri, ahkâmı mahsusa ile tanzim edilmemiş ve binaenaleyh şimdikiye kadar devam eden münasebat hukuku beyneddüvel ahkâmı dairesinde cereyan etmekte bulunmuş olduğundan Hükümeti müşarünileyha ile tanzim ve imza olunan, ikamet mukavelenamesi ahkâmı mundericesi itibariyle hemen hemen Macaristan ile münakit ikamet mukavelenamesinin aynıdır. Şu kadar ki tebaai ecnebiyenin emlak tasarrufuna mütedair olan 7 sefer 1284 tarihli nizamnameye merbut protokol mucibince Türkiye'de tasarrufu emlak hakkı münhasıran Fransa, İsveç, Belçika, İngiltere, Avusturya, Danimarka, Prusya ve İspanya devletleri tebaasına bahşedilmiş olup düveli saire tebaası bu haktan istifade edememekte bulunmuş idi.

İsviçre Hükümeti salifülarz protokola vazitülimza olmamasından naşi hükümeti mezkûre tebaası Türkiye'de evvelce muvazaa veya suverisaire ile teferriğ etmiş oldukları emvali gayrimenkulenin tasarrufu hakkındaki 3 Mart 1329 tarihli kanunu muvakkatin dördüncü maddesi ahkâmına istinaden taşıhen senet istihsali zımında tapu idarelerine mura-

caatlarına imkânı kanunî bulunmamıştır. İsviçreli-lerin yerleştikleri memleketlerin inkişafı iktisadisi için bir müfit unsur olmaları ve hükümetlerinin vesaili müteaddide ile hükümetimize karşı ibraz ettikleri teshilat ve muhadenet nazarı itibara alınarak mübadil veya mütegayyip eşhas namlarına mukayyet emvali gayrimenkule hariç olmak ve muahedenamenin mevki mer'iyete duhulü tarihinden itibaren altı ay zarfında ashabi istihkak tarafından müracaat olunmak ve bu baptaki kavanin ve nizamata ahkâmına riayet edilmek şartı ile devleti müşarünileyha tebaası tarafından evvelce muvazaaten teferruğ edilmiş olan emvali gayrimenkulenin bilâharç muamelei ferağiyelerinin icrası ve aslen İsviçreli olup da kuyudu tasarrufiyede düveli saire tebaasından bulunan ve irsen uhdelere emvali gayrimenkule intikal edenlere harcı nizamisi tediyeye edilmek suretiyle yeniden tasarruf senedi ita olunacağına dair anifülarf mukavelenameye merbut protokola bazı ahkâm derç edilmiştir.

Tebaayı mezkûrenin hukuku müktesebeleri noktasından böyle bir kaydın ilâvesi icabatı muhadeneten bulunmakla beraber muvafığı madelettir.

İşbu mukavelename, icrası tebaayı mahalliyeye hasredilmiş olan sanat ve mesleklerin icrası hususunda Lozan akıtları tebaasına tanınmış olan hakkı müktesep ile servet üzerinden istisnaen tarh muamelesi icrasına müteallik olup İsviçre ile akdedilen mukaveleden tayyedilmiş bulunan ahkâmdan maada mukavelenamenin diğer aksamı da Lozan'da münakit ikamet mukavelenamesi esasatı dairesinde tanzim kılınmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti ile İsviçre Arasında Münakit İkamet Mukavelenamesi

Bir taraftan,

Türkiye Cumhuriyeti;

Diğer taraftan,

İsviçre Federal Meclisi;

Türkiye'de İsviçre tebaasının ve İsviçre'de Türk tebaasının ikamet şartlarını tespit arzusuyla mütehasis olarak bir ikamet mukavelenamesi akdine karar vermişler ve müteakib mürahasları olmak üzere;

Türkiye Reiscumhuru Hazretleri,

Büyük Millet Meclisinde Gaziantep Mebusu ve Ticaret Vekili sabıki Ali Cenani Bey ile,

Hariciye Vekâleti müsteşarı Ali Şevki Beyi,
Ve İsviçre Federal Meclisi,

İsviçre'nin Türkiye'deki maslahatgüzarı (Müsyü
Hanri Martin) ni,

Tayin etmişlerdir.

Müşarünileyhim, usulüne muvafık olduğu görü-
len salâhiyetnamelerini badetteati hususatı atıyeyi ka-
rarlaştırmışlardır.

Madde 1. — Tarafeyni akideynden her birinin
tebaası, tarafı diğer memleketinde mer'i olan veya
olacak bulunan kavanin ve nizamât ile mukayyet ol-
mak ve muhacerete müteallik ahkâmı muhtel olma-
mak şartı ile işbu taraf arazisine serbestçe gidip gel-
mek, meks ve ikamet etmek ve orada yerleşmek hak-
kına malik olacaklardır.

Tarafeyn tebaası meks ve arâm ve ikamet dolayı-
siyle tediye veya tahammül edecekleri rüsum ve te-
kâlif hususâtında en iyi muameleye mazhar olan ec-
nebi tebaası misillug muamele göreceklerdir.

Madde 2. — Kavanin ve nizamâtı memlekete mü-
tabaat etmek ve tarafeynin kavanini mütekallesi ile
muayyen olan hususât müstesna olmak üzere tara-
feyni akideynden her birinin tebaası diğerinin ülke-
sinde her nevi emvali menkule veya gayrimenkuleyi
en ziyade müsaade millet tebaası misillug ihraz, ta-
sarruf ve ferağ etmek hakkını haiz olacaklardır. Te-
baai mezkûre yüksek hiçbir vergi, resim veya mü-
kellefiyete tabi olmayacaklardır.

Aynı şerait dairesinde bey ve şira, hibe, devir ve
ferağ, mübadele, evlenme mukavelesi, kanunen mi-
ras tariki ile veyahut hali hayatta veya vasiyet sure-
tiyle vukubulacak ahkâm dairesinde ihraz veya diğer
her suretle emvali mezkûra serbestçe tasarruf edecek-
lerdir.

Tebaaî mezkûre Balâda zikrolunan hususâtın
hiç birinde her ne nam tahtında olursa olsun, te-
baai mahalliyeye için vaz edilmiş veya edilecek olan-
lardan başka veya daha yüksek tekâlîfe, rüsuma ve
ya vergilere tabi tutulmayacaklardır.

Madde 3. — Tafeyni akideynden her birinin te-
baası, diğerinin ülkesinde gezgincilik ve her nevi sey-
yar satıcılık hariç olmak ve kavanin ve nizamât ile
tebaayı mahalliyeye hasredilen veya edilecek olan
sanat ve meslekler müstesna bulunmak şartı ile her
nevi sanâat ve ticareti icra ve herhangi bir sanâat ve
mesleği yerli ahali misillug icra etmek hakkını haiz
olacaklardır.

Tebaaî mezkûre hususâtı mezkûreyi icradan do-
layı tebaai mahalliyeden istiyfa olunanlardan gayri

veya yüksek hiçbir vergi, resim veya mükellefiyete
tabi olmayacaklardır.

Madde 4. — Tarafeyni akideynden her birinin
tebaası diğerinin ülkesinde hali harpte olduğu gibi
hali sulhde dahi her nevi hidematı askeriyyeden ve-
ya şahsî hizmeti askeriye yerine kaim olacak gerek
aynî gerek nakdî her türlü tekliften muaf olacaklar-
dır. Kezalik her nevi mecburî istikraza iştirakten de
istisna edileceklerdir.

Tebaaî mezkûreden gerek hali sulhte ve gerek ha-
li harpte tebaai mahalliyeye tarh olunup aynı şekil-
de ve tarafeynin mütekallesi mevzuatı kanuniyesinde
musarrah olan tazminat mukabilinde olarak kendi-
lerine de tatbik edilecek olan istimvaller hariç olmak
üzere hükümet veya şuaabatı mülkiyesi nef'ine olarak
kanunen mevzu resim ve vergiden maada mükel-
lefiyet talep edilmeyecektir. Tarafeyni akideyn tebaa-
sı kezalik, adli veya idarî vazife veya memuriyeti
mecburiyyeden mafu tutulacaktır.

Madde 5. — Menfaati âmmeye müstenit olduğu
kanunen mütehakkik bir sebep bulunmadıkça ve taz-
minatı muhikkası evvelce verilmedikçe tarafeyni aki-
deynden birinin tebasının tarafı diğer ülkesindeki ge-
rek menkul ve gerek gayrimenkul emvali istimlâk
edilemeyeceği gibi velev muvakkaten olsun bunlar
üzerindeki hakkı intifalarından mahrum edilemeye-
ceklerdir.

Evvelce ilân edilmeksizin hiçbir istimlâk muame-
lesi icra edilemeyecektir.

Madde 6. — Tarafeyni akideynden her birinin
tebaası diğer taraf ülkesinde şahıslarına ve mallarına
müteallik hususatta tebaai mahalliyeye misillug kava-
ninin, mahâkimin ve diğer makamatın himayesi tam-
mesinden müstefit olacaklardır.

Masarifi muhakemeyi müemmen kefalet akça-
sına ve meccani müzahareti adliyyeye müteallik ah-
kâm ve mesailin tarafeyn arasında akdedilecek bir
mukavelei mahsusa ile tanzimine kadar mahalli mev-
zuatı kanuniye dairesinde cereyan edecektir.

Madde 7. — İşbu mukavenamenin birinci mad-
desinin fıkraî saniyesindeki ahkâmın mahfuziyeti
şartı ile tarafeyni akideynden her birinin tebaası
hiçbir halde tebaai mahalliyeye tarh olunanlardan
başka veya daha yüksek hiçbir vergi veya mükelle-
fiyete tabi olmayacaklardır.

Devlet tarafından teşkil edilmiş müessesata veya
bir hizmeti umumiye imtiyazını haiz olanlara bahşedil-
miş olan vergi muafiyetlerinden gayri herhangi
bir mahiyette ve ne nam ile olursa olsun mükelle-
fiyatı maliyeden muafiyat meselesine gelince :

Tarafeyni akideyn tarafı diğer tebaasıyla şirketlerini salıfüzükir muafiyattan, en ziyade mazharı müsaade olan millet tebaa ve şirketlerinin tabi olduğu şerait dairesinde istifade ettirmeyi taahhüt ederler.

Madde 8. — Tarafeyni akideynden her birinin tebaası ikametgâh tesis etmeksizin diğer taraf ülkesinde ikameti esnasında herhangi bir faaliyette bulunacak olursa bundan dolayı tebaai mahalliyeinin aynı cins ve mahiyette olan faaliyetinin tabi olacağı herhangi bir vergi, resim ve mükellefiyetten başka ve daha yüksek vergi, resim mükellefiyete tabi olmayacaktır.

Tarafeyni akideynden herbiri kendi ülkesinde bulunup orayı terketmek isteyen ve iktidarı bulunmayanların fakrî zaruretleri, ait oldukları konsolos veya mümessili siyasi tarafından musaddak olan tarafı diğer tebaası pasaportlarını mütekabiliyet şartı ile meccanen vize etmeye müheyya bulunduğunu beyan eder.

Madde 9. — Tarafeyni akideyn gerek bir hükmü kanunî neticesinde ve gerek zabıtai ahlâkiye, zabıtai sıhhiye veya teseül hakkındaki kavanin ve nizamata tevfiikan veya devletin dahilî ve haricî emniyetine müteallik esbaptan dolayı tarafı diğer tebaasını ferdi bir tedbir olmak üzere memleketen tart ve ihraç edecek olduğu takdirde muamelei vakıa şeraiti sıhhiye ve insaniyeye muvafık bir surette icra edilecektir.

Madde 10. — Merkezi idareleri, tarafeyni akideynden birinin arazisinde bulunup o memleketin kanunları mucibince teşekkül etmiş olan ticarî sınaî, malî şirketler - nakliyat ve sigorta şirketleri dahil olmak üzere - gayri meşru veya mugayiri ahlâk maksat takibetmemek şartı ile diğer tarafın ülkesinde kanunen tanınacaklar ve ehliyetleri ve ikamei dava hakları menşeleri olan memleket kavanini mucibince tayin edilecektir.

Şürekâtı mebhuse tarafı diğer ülkesinde mer'î olan veya olacak bulunan kavanin ve nizamatı mer'iyeye tebaiyet ederek teessüs ve icrayı faaliyet etmek hakkını haiz olacaklardır.

İşbu şirketler kavanini memlekete tebaiyet ederek her nev'î emvali menkuleyi ve kezalik şirketin işlemesine muktazî emvali gayrimenkuleyi ihraz edebileceklerdir. Bu takdirde emvali gayrimenkule ihrazı keyfiyetin gayei teşekkülü olmamak mukarrerdir.

Şürekâtı mezkûre gerek ikamei dava, gerek müdafaa zımında tabi oldukları devlet tebaası eşhası

maddiye hakkında cari şerait dairesinde serbestçe mehakime müracaat edebileceklerdir. Mezkûr şirketler sureti umumiyede millî şirketlerden istiyfa olunan rüsum ve tekâliften başka ve daha yüksek mükellefiyata tabi olmayacaklar ve her türlü istikrazi mecburîden de istisna edileceklerdir.

Mezkûr şirketler gerek hali sulh ve gerek hali harpte ehali mahalliyeye tarh olunup aynı şekilde ve tarafeynin mütekabil mevzuatı kanuniyesinde musarrah olan tazminat mukabilinde olarak kendilerine de tatbik edilecek olan mükellefiyeti şahsiye ve istimvaller müstesna olmak üzere hükümet ve şubatı mülkiyesi lehine kavanin ve nizamata tevfiikan, mevzu vergi ve rüsumdan başka bir güne mükellefiyeti şahsiyeye tabi tutulmayacaklardır.

Bir taraf memleketinde muntazam surette teşekkül etmiş olan firmalar ile şirketlerin diğerinin ülkesindeki filiyal şube ve acenteleri veya diğer mümessillikleri usulî dairesinde mevzuu sermayeler üzerinden veya işbu sermayelerin miktarları tayin edilemediği takdirde mezkûr sermayeyi tayine medar olabilecek hakiki kazanç ve iratları üzerinden vergiye tabi olabileceklerdir.

Madde 11. — Şurası mukarrerdir ki tarafeyni akideynden hiçbirisi diğer tarafı akideyn tebaasına kendisince bahşedilmiş olandan başka veya daha vâsi hukuku kendi tebaası lehinde talep ve iddia etmek hususunda işbu mukavelenamede münderîç en ziyade mazharı müsaade millet kaydından istifade edemeyecektir.

Madde 12. — İşbu mukavelename, tasdiknamelerin teatisi tarihinden bir ay sonra mevkii meriyete girecek ve iki sene müddetle muteber olacaktır.

Mukavelename, tarafeyni akideynden biri tarafından anıfüzükir iki sene müddetin inkızasından lâakal altı ay evvel fesholunmazsa, fesih olununcaya kadar mevkii meriyette kalacak ve işbu fesih altı ay hitamından sonra haizî hüküm olacaktır.

Madde 13. — İşbu mukavelename bir cüz'ü mütemmimi olan protokol ile birlikte tasdik olunacak ve tasdiknameler sürati mümkün ile «Bern» de teati edilecektir.

Tasdiklanılmekal tarafeyn mürahasaları işbu mukavelenameyi imza ve mühürleriyle tahtim etmişlerdir.

Nüşateyn olarak Ankara'da 7 Ağustos 1927 tarihinde tanzim edilmiştir.

Ali Cenani

Ali Şevki

Hanri Martin

Munzam Protokol

1. Bugünkü tarihle akdolunan ikamet mukavenamesinin hini imzasında bu hususa usulü dairesinde salâhiyettar olan zirde vaziyini imza berveçhi ati hususati da kararlaştırmışlardır:

İsviçre tebaasının veya İsviçre tabiiyetinde bulunan şirketlerin işbu ikamet mukavenamesinin mevki meriyete vazı tarihinde her ne sıfatla olursa olsun ihraz etmiş oldukları ve her ne suretle olursa olsun tasarruf etmekte buldukları gerek şehir dahilindeki ve gerek şehir haricindeki emvalin taayyün eden minlehtül haklarına ve tabiiyeti her ne olursa olsun mutavassıt olarak hareket eden şahsı ahar namına mukayyet emlak için tanzim edilmiş olan diğer bilcümle senedat mukabilinde emvali gayrimenkulenin tasarrufuna mütedair olan 5 Cemazüylevvel 1331, 30 Mart 1329 - 1913 tarihli kanunun dördüncü maddesi ahkâmı muvakkatesi mucibince yeniden ferağ harcı vermeksizin tapu senedatı itası için Türkiye hükümeti Cumhuriyesi tedabiri lâzime ittihaz edecektir.

2. Kendi namlarına ahar tabiiyet altında emvali gayrimenkule teferrüğ eden İsviçre tebasıyla İsviçre'li şürekât tabiiyeti hakikiyetlerini kaydettirerek senetlerini tashih ettirmek hakkını haiz olacaklardır.

3. Tabiiyeti hakkiyeleri altında emvali gayrimenkuleye elyevm mutasarrıf bulunan İsviçre tebaasıyla şirketlerine gelince; bunların hakkı tasarrufları işbu protokol ile teyit kılınmıştır.

4. Kezalik şehirlerde ve gerek köylerde uhdelelerine irsen emvali gayrimenkule intikal etmiş olan İsviçre tebaasına intikal harçlarını tediye şartıyla tapu senedatı ita kılınacaktır.

5. Salifüzzikir ahkâm Türk mevzuatı kanuniyesi mefhumunca mütegayyip ve mübadil addolunanlar namına mukayyet emvale kabili tatbik değildir.

6. Balâda zikir ve tadat olunan emvali gayrimenkulenin İsviçre'li mutasarrıfı hakikileri tarafından salifülbeyan hususat için lâzımülifa merasime işbu mukavename ile munzam protokolün mevki meriyete vazını takibedecek olan altı ay zarfında mübâşeret olunmak lâzımdır. Ankara 7 Ağustos 1927

Ali Şevki

Ali Cenani

Hanri Martin

Türkiye

Büyük Millet Meclisi

18 . 12 . 1927

Hariciye Encümeni

2 Karar Numarası

Hariciye Encümeni Mazbatası

Riyaseti Celileye

Türkiye Cumhuriyeti ile İsviçre Federal Hükümeti arasında münakit ikamet mukavenamesinin tasdikinde hakkında Başvekâleti Celileden mevрут ve Encümenimize muhavvel lâyihaikanuniye Hariciye Vekili Tevfik Rüştü Beyin huzuriyle müzekere ve tetkik olundu:

Hükümet esbabı mucibe mazbatası esas itibariyle muvafık ve mukavename mündereceatı devletin bu hususta tatbik etmekte olduğu umumî esaslara mutabık görüldüğünden maddelerde tadilat yapılmayarak aynen kabul edilmiştir. Berayı tasvip Heyeti Umumiyyeye arz edilmek üzere Riyaseti Celileye takdim kılındı.

Reis Namına	Mazbata Muharriri
Mehmet Cemil	
Kâtip	Aza
Zeki Mesut	
Aza	Aza
Aza	Aza
	Mazhar
Aza	Aza
Doktor İbrahim Tali	Bekir Lütfi

Hükümetin Teklifi

Türkiye Cumhuriyeti ile İsviçre Federal Hükümeti Arasında Münakit İkamet Mukavenamesinin Tasdikine Mütedair Kanun

Madde 1. — Türkiye Cumhuriyeti ile İsviçre Federal Hükümeti arasında 1927 senesi Ağustosunun yedinci günü Ankara'da akit ve imza olunan ikamet mukavenamesi kabul ve tasdik edilmiştir.

Madde 2. — İşbu mukavenamenin icrayı ahkâmına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

	4 Kânunuevvel 1927
Başvekil	Adliye Vekili
İsmet	Mahmut Esat
Müdafaai Miliye Vekili	Bahriye Vekâleti Vekili
Mustafa Abdülhalik	Mustafa Abdülhalik
Dahiliye Vekili	Hariciye Vekili
Şükrü Kaya	Tevfik Rüştü Beyefendi
	İmza esnasında hastadır

Maliye Vekili
Saraçođlu Şükri
Nafia Vekili
Behiç

Maarif Vekili
Mustafa Necati
Ziraat Vekili
Mustafa Rahmi

Ticaret Vekâleti Vekili
Mustafa Rahmi

Sihhiye ve Muaveneti
İçtimaiye Vekili
Doktor Refik

